

PORUKA SPASA:
NE VRAĆAJTE SE U BEOGRAD!

Rodena je u Beogradu 20. oktobra 1927. godine, od oca Adolfa (iz Niša) i majke Marijane (iz Beča). Deda sa očeve strane bio je rođen u Sarajevu. Vera je zajedno sa bratom Aleksandrom učila gimnaziju i jevrejsku versku školu u sinagogi.

Posle rata i iseljenja u SAD završila je studije za upravljanje ljudskim resursima na Peperdin univerzitetu i kao profesor radila na edukaciji iz te oblasti. Ima troje dece i petoro unučadi. Sada živi u San Hozeu (San José), u Sjedinjenim Američkim Državama.

Majka joj je preminula 1989. godine. U Holokaustu je nestao veliki deo njene familije iz Jugoslavije i Austrije.

Moj otac Adolf, majka Marijana, brat Aleksa i ja napustili smo Beograd aprila 1941. godine, pošto su nemačke bombe razorile naš dom. Mnogi od naših komšija su ubijeni prilikom bombardovanja, od bombi i mitraljeske paljbe nemačkih pilota.

Mi smo, ugledavši kako se približavaju nemački avioni, pokušali da nađemo sklonište, skrivajući se u ulaznim vratima kuća. Konačno smo naišli na jedno sklonište, prepuno ljudi, pa smo pošli dalje. Nekoliko minuta kasnije ovo sklonište je pogođeno i svi su izginuli. Beograd je bio nezaštićen. Nemački piloti iskoristili su tu prednost i masakrirali civilno stanovništvo.

Moj otac je uspeo da obezbedi transport iz grada, što je bilo pravo čudo. Usput, kad god su nailazili nemački avioni, morali smo da skačemo u jarak. Duž puta smo videli mnogo mrtvih. Stigli smo u jedno selo gde se naveliko pljačkalo. Naš vozač je odbio da ostane u tom selu pa smo otišli u obližnji grad. Nemci su zauzeli selo koje smo napustili, a grad, u koji smo došli, okupirali su Italijani.

Najzad smo stigli i u Split. Pošto smo tu proveli izvesno vreme, otac je odlučio da se vratimo u Beograd. Sreo je jednog poznanika (ministar iz parlamenta?) i rekao mu kakvi su nam planovi. Taj poznanik mu je savetovao da odloži put. On je upravo odlazio u Beograd i obećao da će nam javiti kakva je situacija tamo, pod nemačkom okupacijom.

Čekali smo nekoliko nedelja. Otac je nabavio karte za put. Onog jutra kad je trebalo da se ukrcamo u autobus, stigla je poruka: „Ne vraćajte se u Beograd“.

Crnogorski ustanici su napadali i ubijali nemačke i italijanske vojnike. Italijani su nas uzeli za taoce. Prvo smo bili u italijanskom zatvoru u Splitu, a posle smo brodom transportovani u koncentracioni logor u Kavaju, u Albaniji.

U jednoj velikoj baraci bilo nas je smešteno oko dve stotine. Bili su tamo trospratni drveni ležajji. Svako je dobio po dva čaršava, isprljana od buva. Hrana je bila od vratna a borili smo se i sa miševima.

Oprilike tri meseca kasnije, ukrcali su nas na brod za koncentracioni logor Feramonti, u Kalabriji. Ponovo smo bili okruženi bodljikavom žicom. Naša porodica je dobila jednu malu sobu.

Prvog avgusta 1942. godine otac je primio vakcinu protiv tifusa, u grudi. Umro je od snažnog srčanog napada. Imao je 48 godina. Sahranjen je u selu Tarsia. Sahrani su prisustvovali mnogi logoraši i komandant logora.

Portret VERE ROBIČEK iz vremena boravka u Feramontiju, rad slikara MIHAELA FINGENŠTAJNA

Majka, Aleks i ja 5. marta 1943. godine napuštamo Feramonti i odlazimo u slobodnu konfinaciju (Libero confino). Sprovodio nas je stražar – crnokošuljaš. Nosio je naš prtljag i bio je vrlo ljubazan prema nama. Ostalim putnicima je rekao da smo mi opasni zatvorenici i da oni ne smeju boraviti u našem kupeu. To nam je omogućilo udobno putovanje.

Stigli smo u Briencu (Brienza), provincija Potenza (Potenza) u južnoj Italiji. Seosko stanovništvo bilo je veoma srdačno prema nama. Nisu nas prijavili Nemcima kad su se njihovi vojnici povlačili kroz selo na sever.

Ostali smo u Brienci, gde su nas oslobodile britanske trupe. Oficir, koji je komandovao jedinicom, mobilisao nas je kao tu-mače. Aleks i ja radili smo, ispočetka, kao prevodioci u britanskoj vojsci, a kasnije smo imali zaduženja u upravi. Nosili smo britanske uniforme, dobili lične isprave i sledovanja hrane. Tako smo dospeli do Barija.

Posle odlaska britanskih trupa radili smo za UNRU. Ja sam odlučila da radim za ORT. U ORT-u je sprovedeno obučavanje izbeglica raznim zanatima, što bi im pomoglo prilikom imigracije. Godine 1949. iselili smo se u Sjedinjene Američke Države, odakle su nam ujak i jedna rodaka poslali garancije. Pošto smo dobro vladali engleskim jezikom, Aleks i ja smo se, u roku od nekoliko dana, zaposlili u Ouklandu (Kalifornija).

Aleks je bio pozvan u vojsku i proveo je dve godine u Nemačkoj. Po demobilizaciji upisao se na Kalifornijski univerzitet. Studije je završio sa izvanrednim uspehom. Postao je izuzetno cenjen stručnjak i stekao ugled na međunarodnom planu. Umro je rano, u pedeset drugoj godini života. Njegovo troje dece steklo je diplome na Stanford univerzitetu.

Jedna od dopisnica VERE ROBIČEK iz logora Feramonti poslata u Nemačku, snabdevena svim pečatima cenzure